

מסורת הש"ס

(א) ויבין סם: ע"ש סט: צ"מ ו. מ"ז סב. מורה ט. כט: ערכין הל' ב. (ג) ויבין דמקנ, א) ונקטן קמא, (ד) ויבין ו. (ה) ויבין ו. (ו) ויבין ו. (ז) ויבין ו. (ח) ויבין ו. (ט) ויבין ו. (י) ויבין ו. (יא) ויבין ו. (יב) ויבין ו. (יג) ויבין ו. (יד) ויבין ו. (טו) ויבין ו. (טז) ויבין ו. (יז) ויבין ו. (יח) ויבין ו. (יט) ויבין ו. (כ) ויבין ו. ערכין כ.

תורה אור הש"ס

1. והבניא יהוה או חלם החלום יהוה יקום פי דבר קרה על פי אלהים המוציא אתכם מארץ מצרים והפךר מבית עבדים לחירוהן מן התרד אשר ערך פי אלהים לקבלת ברה ובעברת ה'ע מקרבך:

דברים יג ו. פי יקרא קן צפור לקנך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או ביצים והאם רבצת על האפרוחים או על הביצים לא תקח האם על הקנים: דברים כו ו. ויאיש פי יקדש את ביתו קדש ליה והעריכו הבית בין טוב ובין רע כאשר יעריך אתו הבית: ויקרא כו יד ו. קדור מזמור ליה הארץ ומלואה תבל וישבו בה: תהלים כו א ו. וחשב לו הבית את מכסת הערפך עד שנת היבל ונתן את הערפך ביום ההוא קדש ליה: ויקרא כו כ

גליון הש"ס

גמ' הא מקמי דשמעיה. לעיל דף גט ע"א: רש"י ד"ה דמחבר הקרבה וכו' לחביאו לקדשה. ע"י מעלה דף יט ע"א כנשיי דיה עד שאלו וע"י לעיל דף כג ע"כ מוס' ד"ה והביאו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה אומרים ליה וכי שום מילה מנייהו. כלא הדין ואח"כ מה"ד ממלא וכו':

מוסף רש"י

פטור מלשלה. דכיון דעלל את הביצים הוא ליה קן מוזמן (קטון קמא...). נדר האומר הרי עלי עולה. ולאחר זמן הפרישה חייב באחריותה, נדבה האומר הרי זו ולא קבלה עליו (מגילה ח. ת.). ונפל הבית. קודם שהחזיק בו גזר (ערכין כ.).

שילוח הקן פרק שנים עשר חולין

בר קטלג הוא. ומיהן נמלט: וזערה רע. מזה על כל הפוע בתייבי מיתה להציאן לז"ד כדי לזכר רשעים מירשאל: מי מייחייב אפילו כשהוא חולין: אלא דהוא קן בעלמא. במקום שאין קניו לו והביצים אינן שלו דהא כל מקום שהביצים שלו אפילו ע"י זכיות

פטר המשתמרת לאלם שלא מדעמו חשיב ליה מוזמן כשהואל את הפרה (צ"מ 97 ק.ב.) אלא דאגבזניהו לאפרוחים. וזכה צהו ואקדשינהו ומאחר לאפרוחין קדושים נפטרי מלשלה את האם: והדר אהדרינהו. וחזרה האם עליהן: פטור מלשלה. דהא כיון דזכה צהו מוזמן קרינא צהו: איחייב ליה בשילוח. כשמאן ומשום לאקדשה צמר הכי לא פקע ליה שום מילה מניייהו א. דתניא וכו' מוקדשים אין כסוי הדם נוהג צהו כדלמרינן בפרק כסוי הדם (לעיל דף פג.) משום שחיטה שאינה ראויה שאסורים בהנאה: שחטה ואחר כך הקדישה חייב לכסות. דמיוצא דחיל עליה לא פקע: רב אמר. לתרוזי למתניי: במקדיש פירות שזכנו. גולתו שזכנו למזבח לעולת נדבה ואחר כך כשגדלו אותן פירות מרדו ויאלו וקננו במקום אחר דמעיקרה כי אקדשינהו ידידיהו הוו ומל הקדש עלייהו והשתא דמלאן לאו מוזמן הוא ולי הוו חולין הוו מייחייבי. והאי דנקט פירות ולא אמר מקדיש שזכנו עלמנו משום דזינים אינן ראויין אלא כשהן קננים וכו' לא אמר למילניה אלא בקדשי מוזב: דקא מוקים ליה אפילו בקדשי צדק הציט. ואשמעינן דבזותא דלע"ג דקדושת דמים בעלמא הוא פטור מלשלה כדלמרינן טעמא שאתה מזהו לה הביאו ליד גזר: לא פקעה קדושתיהו. כמרידתן לא יאלו מכח הקדש: פקעה קדושתיהו. ומייחייבי בשילוח: לה' הארץ. אינן אבודין שכל מקום שהם של הקדש הן: הא מקמי דשמעיה מר' יוחנן רבו. הוה קיס ליה כיון דמנדה פקעה לה קדושתה וצתה דשמעיה מרבי יוחנן דמריק ליה לה' הארץ ומלואה קבלה ממנו ומשום הכי פטור במקדיש ואזכ: הא דלמר הרי עלי. להביאו וכשהפרישה אחר כך נגנבו ואזכר לע"ג דכי גזר דרמננה הוא לא קייס נדרו: נדר האומר הרי עלי עולה. ואח"כ הפריש בהמה ואמר הרי זו לנדרי אס מתה חייב באחריותה הוואלי ומעיקרה ארכבה אכתפיה: דמיהוסר הקרבה. דכי אמר עלי הכי קאמר עלי להביאו לעזרה אבל צדק הציט גמרו בהפרישתו ואי משום דלא הביאו ליד גזר הכל גזרביס הן דלה' הארץ: וזיס זה קרינן. לצדק הציט שאף הן נקראים קרינן כענין שנאמר (במדבר נא) ונקרב את קרבן ה' איש אשר נאלץ כלי זה וזה וקדושת דמים הם: שור זה עלי עולה.

לע"ג דלמר זה כיון דקאמר עלי עלי להביאו קאמר וכן צדיק לצדק הציט למוכרו להביאו דמיו ליד גזר: אבל היכא דאיסנהו. כגון מעות שאזכר צי גזר דרמננה אינתנהו ואס הוואלי הגבג הוא מעל ועליו לשלמן להקדש: בערכין. האומר ערכי עלי והפריש ערכו: דלא מיסמר ליה צלא עלי. דלא אפשר למימר הרי זה בלשון ערך דהא עדיין לא קבל חובת ערך עליו: דאי נימא ערכי. ולא עלי אמאן רמי האיי נדר לשלומי: אס אמר ערך פלוני. ולא אמר עלי אמאן רמי: ועוד סינא. דחייב באחריותו: ונתן אס הערכך. צפודה שדה מקנה מן ההקדש כתיב וחשב לו הכהן את מנסת הערכך עד שנת היוכל ונתן את הערכך הו"ל למכתב ונתן אותו או ונתנו מה ת"ל הערכך ש"מ אערכין קמהדר: לפי שמיינו בהקדשות ומעשר שני שהן מסתללין על המעות. כשהפריש פדיון ואזכר אינו חייב באחריותן דהא כתיב ויסף חמישית כסף ערכך עלי והיה לו (ויקרא טו) ולא כתיב ציה גמיה אלא מהפרישו ואמר הרי זה מחולל על זה נקרא ערך להקדיש דמיו ויאל לחולין ההקדש: יכול

קלמ' ביון דמרדו פקעה קדושתיהו.

שמעינן מהכא דלוחים ומרגוליס של חולין שמרדו צבעליהם והלכו להן הוו הפקר והמחזיק צהו וזה דהא הכא היינו טעמא כיון דמרדו הוו הפקר ויחייבין בשלות: דוקא מת ונפל דריתנהו. לאו דוקא נקט מת דהא שור אפילו נגנב או נאכד נמי חייב באחריותו

שהוא קדשי המזבח ולרבי יוחנן נפל נמי לאו דוקא: לפי שמצינו בהקדשות ומעשר שני בו. תימנה בלחיה הקדש מיידי אי דלמר הרי זה מאי איריא דנקט לאחר שנמללו אפילו הקדש עלמנו נגנב או נאכד אין חייב באחריותו אלא על כרחיך דלמר עלי אף על גב דצהקדש גופיה חייב באחריותו כיון שנמלל אינו חייב באחריות המעות ואס כן מה קאמר יכול אף זה כן היאך דומה ערך להקדש שנמלל: שספוי

איחייב ליה בשילוח מקמי דאקדשה דתניא ר' יוחנן בן יוסף אומר הקדיש חיה ואח"כ שחטה פטור מלכסות שחטה ואח"כ הקדישה חייב לכסות שכבר נתחייב בכסוי קודם שיבא לידי הקדש רב אמר במקדיש פירות שובכו ומרדו ושמואל אמר במקדיש תרנגולתו לבדק הבית בשלמא שמואל לא אמר כרב דקא מוקים לה בקדשי בדק הבית אלא רב מאי טעמא לא אמר כשמואל אמר לך רב דוקא קפטרי משילוח כגון פירות שובכו דקדשי מוזב נינהו דכיון דקדשי קדושת הגוף לא פקעה קדושתיהו מינייהו אבל במקדיש תרנגולתו לבדק הבית דלאו קדשי מוזב דקדושת דמים בעלמא הוא כיון דמרדה פקעה קדושתיהו וחייבת בשילוח ושמואל אמר כ' כל היכא דאיתיה בבי גזר דרמננה איתא דכתיב לה' הארץ ומלואה וכן אמר ר' יוחנן במקדיש תרנגולתו לבדק הבית ומרדה אמר ליה רבי שמעון בן לקיש וכיון שמרדה פקעה ליה קדושתה אמר ליה בבי גזר דרמננה איתא דכתיב לה' הארץ ומלואה ורמי דר' שמעון בן לקיש אדר"ש בן לקיש ד' דאיתמר מנה זה לבדק הבית ונגנבו או נאכדו רבי יוחנן אמר חייב באחריותן עד שיבואו לידי גזר וריש לקיש אמר כל היכא דאיתיה בבי גזר דרמננה איתיה דכתיב לה' הארץ ומלואה קשיא דריש לקיש אדריש לקיש קשיא דר' יוחנן דריש לקיש אדריש לקיש לא קשיא א"ה הא מקמי דשמעיה מר' יוחנן רביה הא לבתר דשמעיה מר' יוחנן רביה אלא דר' יוחנן אדר' יוחנן קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן נמי לא קשיא הא דאמר עלי הא דאמר הרי זו מכלל דר"ש בן לקיש אע"ג דאמר עלי לא מחייב והתניא ד' איתיה נדר ואיזו היא נדבה נדר האומר הרי עלי עולה נדבה האומר הרי זו עולה הומה בין נדר לנדבה נדר מתה או נגנבה או שאבדה חייב באחריותה נדבה מתה או נגנבה או שאבדה אינו חייב באחריותה אמר לך ריש לקיש הני מילי קדשי מוזב דמחוסר הקרבה אבל קדשי בדק הבית דלאו מחוסר הקרבה אע"ג דאמר עלי לא מחייב והתנן האומר שור זה עולה בית זה קרבן מת השור נפל הבית אינו חייב באחריותו שור זה עלי עולה בית זה עלי קרבן מת השור ונפל הבית חייב לשלם ה"מ היכא דמת השור ונפל הבית חייב לשלם דליתנהו אבל היכא דאיתנהו כל היכא דאיתיה בבי גזר דרמננה איתיה דכתיב לה' הארץ ומלואה אמר רב המנונא הכל מודים בערכין אע"ג דאמר עלי לא מחייב מאי טעמא דלא מיתמר ליה בלא עלי היכי לימא לימא ערכי אמאן לימא ערך פלוני אמאן מתקיף לה רבא לימא הריני בערכי הריני בערך פלוני ועוד תניא רבי נתן אומר ונתן את הערכך ביום ההוא קדש לה' מה תלמוד לומר לפי שמצינו בהקדשות ומעשרות שמתחללין על מעות שבחולין נגנבו או שאבדו אינן חייבין באחריותן יכול

אמרי דלמר זה כיון דקאמר עלי עלי להביאו קאמר וכן צדיק לצדק הציט למוכרו להביאו דמיו ליד גזר: אבל היכא דאיסנהו. כגון מעות שאזכר צי גזר דרמננה אינתנהו ואס הוואלי הגבג הוא מעל ועליו לשלמן להקדש: בערכין. האומר ערכי עלי והפריש ערכו: דלא מיסמר ליה צלא עלי. דלא אפשר למימר הרי זה בלשון ערך דהא עדיין לא קבל חובת ערך עליו: דאי נימא ערכי. ולא עלי אמאן רמי האיי נדר לשלומי: אס אמר ערך פלוני. ולא אמר עלי אמאן רמי: ועוד סינא. דחייב באחריותו: ונתן אס הערכך. צפודה שדה מקנה מן ההקדש כתיב וחשב לו הכהן את מנסת הערכך עד שנת היוכל ונתן את הערכך הו"ל למכתב ונתן אותו או ונתנו מה ת"ל הערכך ש"מ אערכין קמהדר: לפי שמיינו בהקדשות ומעשר שני שהן מסתללין על המעות. כשהפריש פדיון ואזכר אינו חייב באחריותן דהא כתיב ויסף חמישית כסף ערכך עלי והיה לו (ויקרא טו) ולא כתיב ציה גמיה אלא מהפרישו ואמר הרי זה מחולל על זה נקרא ערך להקדיש דמיו ויאל לחולין ההקדש: יכול

עין משפט נר מצוה

א א מיי פ"ו מהלכות ערכין הל' כב: ז ב מיי פ"ג מהל' שמיטה הלכה ז סמוג ענין סה טו"ש ע"ד סי' רלצ סעף ה: ג ג מיי פ"ד שם הל' ג: ד ד מיי פ"ד מהל' מעשה קרצנות הל' ד: ה ה מיי שם הלכה ה: יא ו מיי שם הלכה ו וע"ש בגלמך דמי זה עלי:

שיטה מקובצת

א) דאיתמר מנה זה לבדק הבית. נ"ב ע"י תוס' שרבי: דף כ ע"ב.